

Tampereen luontopolut

NIIHAMA

Tampereen kaupunki
Ympäristövalvonnan julkaisu 7/2004

Sisällys

Rasti 1: Puronvarsi	4
Rasti 2: Koivikon putket	5
Rasti 3: Kevään tappava kaunistus	6
Rasti 4: Peltopähkämö ja purtojuuri	7
Rasti 5: Tuulenskaadot	8
Rasti 6: Jäkälät saastemittareina	10
Rasti 7: Tuore kangas	11
Rasti 8: Lehtokorven velhot ja väri vaihtajat	16
Rasti 9: Soistuneen rannan linnunjalat	18
Rasti 10: Raatteen tiellä	20

Oppaita ja lisätietoja saa:

Palvelupiste Frenckell

Frenckellinaukio 2 B

Avoimna arkisin klo 8.30 - 15.45

p. 3146 6700

www.tampere.fi/asiointi/palvelupistefrenckell

Ympäristötietokeskus Moreenia

Satakunnankatu 13 B, 3. krs

Avoimna ti klo 10-15 sekä ke-to 10-18

www.tampere.fi/moreenia

Niihaman koivikkoa

Niihaman luontopolku

Niihaman luontopolku alkaa Niihamajärven rannan ulkoilumajalta ja kiertää Soukonvuoren kautta takaisin ulkoilumajalle. Pituutta polulle kertyy reilut 3 kilometriä ja rasteja sen varrelta löytyy 10. Reitillä näet kaunista koivikkoa, soistunutta rantaa, tuoretta ja kuivaa kangasmetsää sekä rehevää lehtokorpea. Paikoin polun kosteimmilla alueilla on pitkospuita kulkua helpottamaan. Kumisaapat ovat silti tälle luontopolulle hyvä varustus mukaan otettavaksi. Puihin maalatut punaiset kolmiot auttavat reitin löytämisessä ja polun varren rastit on merkattu maastoon numeroiduilla paaluilla.

Reitin aloituspaikalle ei pääse bussilla, joten oma auto tai polkupyörä on tarpeen. Ulkoilumajan kahviosta voi halutessaan ostaa virvokkeita ja viereiselle parkkipaikalle saa jättää auton. Virkistäviä hetkiä luonnon parissa!

Rasti 1: Puronvarsi

Ensimmäinen rasti löytyy Niihamajärven laskupuron ylityspaikalta. Purossa kasvaa mm. vaaleakukkaista **purolitukkaa** (*Cardamine amara*). Se on hyvä lähteisyyden osoittaja viihtyessään kaikenlaisilla lähdepaikoilla. Varsinainen tihkupinta eli lähteen paikka voi kuitenkin sijaita kaukanakin purolitukan kasvupaikasta. Myös avatuissa metsäojissa purolitukka voi läsnäolollaan muistuttaa jo kadonneesta lähteestä.

Purolitukka

Toinen mielenkiintoinen rastilta löytyvä kasvi on **lehto-orvokki** (*Viola mirabilis*). Latinan *mirabilis* tarkoittaa ihailtavaa, ihmeellistä. Aikanaan latinankielisten nimien keksijä Carl von Linné näki tässä orvokissa jotain ainutlaatuaista. Sen jo toukokuussa kukkivat kukat eivät kuitenkaan ole muita orvokkilajeja näyttävämmät. Ainoastaan lehdet ovat lajiryhmän kookkaimmasta päästä. Ehkäpä tapa tuottaa umpisiittoisia, avautumattomia kukkia oli Linnén mielestä erikoista.

Lehto-orvokki

”Kukat kuin taivaan sini” on yksi lemmikkejä kuvaavista sanonnoista. **Luhtalemmikki** (*Myosotis scorpioides*) on lemmikeistämme suurikukkaisin. Tästä syystä siitä on tullut suosittu myös koristekasvina. Se viihtyy jokien ja järvien rantaluhdissa sekä koskenrantakivikoissa. Luhtalemmikki suosii ravinteista maata, pysyvästi kosteaa alustaa sekä liikkuvaa vettä.

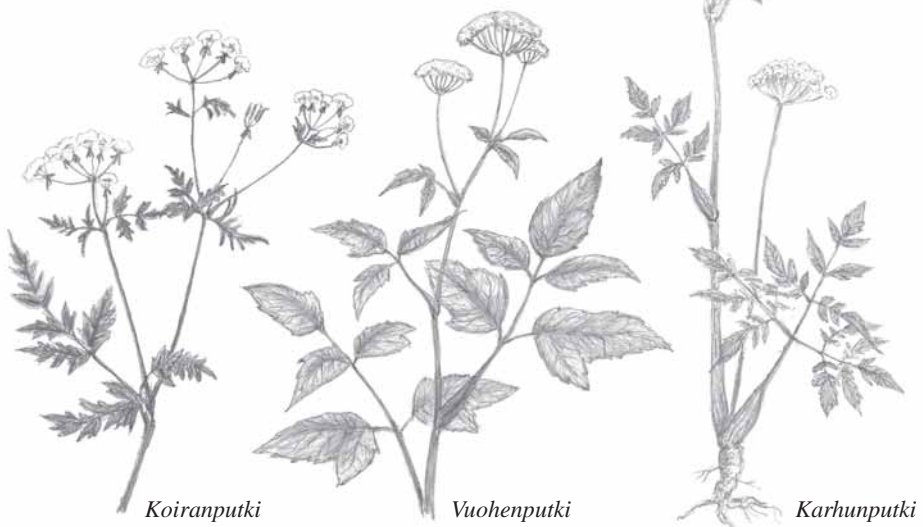
Luhtalemmikki

Rasti 2: Koivikon putket

Rastilla kasvaa kolme putkilajia; koiranputki, karhunputki ja vuohenputki. Kullakin putkella kukinnon haarat ovat keskenään samanmittaisia, jolloin kukinnosta muodostuu puolipallomainen tai sateenvarjomainen sarja. **Koiranputkea** (*Anthriscus sylvestris*) kasvaa lähes jokaisella pientareella ja niityllä. Sen lehdet ovat näistä kolmesta lajista hienorakenteisimmat, porkkanamaiset.

Isokokoisempi **karhunputki** (*Angelica sylvestris*) kukkii elokuussa. Sen kukat ovat erityisesti sääskien, kärpästen ja ripsiäisten suosiossa. Taimen kehitys kukkivaksi kasviksi vie kymmenkunta vuotta. Siementen kypsyttyä karhunputki kuolee.

Kun koiranputki ja karhunputki leviävät vain siemenestä, kasvattaa **vuohenputki** (*Aegopodium podagraria*) puolestaan pitkiä maavarsia. Se muodostaa laajoja, tiiviitä kasvustoja, joissa ei juuri muita lajeja ole. Tämä ehkä johtuu vuohenputken erittämistä kemikaaleista, joilla se turjuu toisia kasveja. Kasvimaalle ekseyssään vuohenputkesta tulee oikea vitsaus, josta on mahdoton päästä eroon. Sen nuoria lehtiä voi kuitenkin käyttää mm. salaatisissa.

Rasti 3: Kevään tappava kaunistus

Rastilla kasvaa puuvartinen **näsiä** (*Daphne mezereum*), jonka kaikki osat ovat myrkyllisiä. Jopa pelkkä kasvin koskettelu saattaa aiheuttaa ihon punoitusta ja tulehtumista. Näsiän marjojen syöminen aiheuttaa ihmiselle ja muille nisäkkäille vakavan myrkytyksen. Ainoastaan linnut pystyvät syömään näsiän punaisia marjoja ja levittävät samalla sen siemeniä.

Näsiä kukkii huhti-toukokuussa. Sen kukat kasvavat poikkeuksellisesti suoraan kasvin rungosta. Suomalaisista pensaista vastaava tapa on vain tyrnillä. Tropiikissa kukkien kasvaminen rungosta eli kaulifloria sen sijaan on hyvin yleistä puilla, joiden hedelmät ovat liian raskaita hentojen oksien kannettaviksi. Voikin olla, että näsiän hennot oksat eivät kestäisi marjoja napsivien rastaiden painoa.

Näsiän marjat

Näsiä on rauhoitettu kaupalliselta poiminnalta.

Rasti 4: Peltopähkämö ja purtojuuri

Peltopähkämöä (*Stachys palustris*) on joskus kutsuttu maa- tai sianpähkinäksi, sillä sen rönsymäisten maavarsien kärkiosat paisuvat sormenvahvuiseksi mukuloiksi, jotka toimivat ravintovarastoina. Niitä on ilmeisesti pularuosina käytetty ihmisravintona. Peltopähkämön läheistä aasialaista lajia, mukulapähkämöä, viljellään ravintokasvina Euroopassakin.

Alun perin peltopähkämö on rantaniittyjen kasvi. Syvälle ulottuvan juuristonsa ansiosta se ei kärsi kuivuudesta kuten muut rikkakasvit. Erityisen kiusallinen peltopähkämö on sokerijuurikaspelloilla, joista se kuitenkin voidaan hävittää lehdille ruiskutettavan ruokasuolaliuoksen avulla. Juuristoltaan peltopähkämö muistuttaa juolavehnnää ja se kestääkin kitkemistä hyvin. Sen huulimaiset, punaiset kukat aukeavat loppukesästä ja houkuttelevat runsain mitoin kimalaisia meden äärelle.

Peltopähkämön kukka

Peltopähkämö

Purtojuuri

Toinen rastilla kasvava kasvi on **purtojuuri** (*Succisa pratensis*), joka kukkii loppukesästä vaaleanpunaisin, mykerömäisin kukin. Kukka on runsasmetinen ja houkuttelee siksi luokseen paljon erilaisia perhosia.

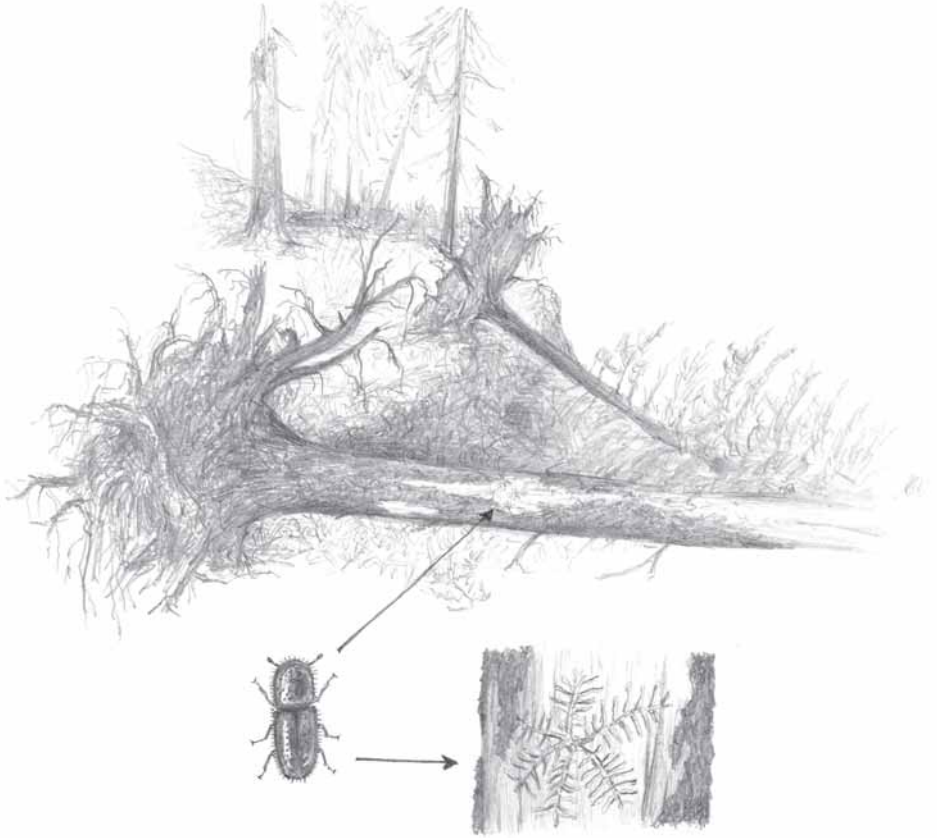
Purtojuurta käytettiin muinoin moniin tauteihin sekä taianomaisesti kaikkea pahaa torjumaan. Paholaisen kerrotaankin pahastuneen kasvin pelastavista ominaisuuksista niin, että se yritti turmella kasvin puremalla siltä juuren pois. Siksi juuri näyttääkin siltä, kuin se olisi alhaaltapäin purtu poikki.

Rasti 5: Tuulenkaadot

Pyryn päivänä 1.11.2001 myrskytuuli kaatoi Pirkanmaalla noin 100 000 kuutiota metsää. Kaksi viikkoa myöhemmin Janikan päivänä 15.11 myrsky iski jälleen ja tällä kertaa vielä tuhoisammin. Puuta kaatui 550 000 kuutiota. Huomattava osa Janikan päivän myrskytuhoista sattui peltojen, järvien ja avohakkuualojen reunametsiin. Pahimmat tuhoalueet Pirkanmaalla olivat Urjalassa, Vesilahdella ja Lempäälässä. Sisämaassa keskimääräinen tuulen nopeus oli 14-18 metriä sekunnissa ja puuskissa jopa 20 metriä sekunnissa. Tilastojen mukaan tällaisia tuulennopeuksia tavataan sisämaassa kerran 10 vuodessa. Merellä tuulen nopeuden vastasivat ankaraa myrskyä eli noin 30 metriä sekunnissa. Viimeisen 40:n vuoden aikana vastaavanlaisia myrskytuulia on mitattu 4 kertaa.

Myrskyssä sikin sokin kaatuneiden ja katkeilleiden puiden korjuu on hankalaa, kallista ja vaarallista. Kaatuneet puut on kuitenkin metsähygieenisin perustein korjattava edes valtaosin talteen. Kaarnakuoriaiset ovat merkittäviä havupuiden tuhohyönteisiä, ja niiden massaesiintymiä syntyy erityisesti myrskytuhojen jälkeen, kun tiettyjen lajien lentävät yksilöt valtaavat kaatuneet puut. Muutaman vuoden kuluttua puuaines alkaa olla niille elinkelvotonta, ja ne etsiytyvät uusiin kohteisiin. Tällöin myös kasvavat puut vaarantuvat. Pidemmän aikaa lahonneisiin puihin siirtyvät nyt sellaiset lajit, jotka hyödyntävät kyseistä puumateriaalia ja vievät hajotusta näin osaltaan eteenpäin.

Lain mukaan tuhopuut täytyy korjata metsästä, mikäli myrskyn kaatamia havupuita on yli 10 prosenttia puuston runkoluvusta tai mikäli metsässä on yli 20 vahingoittuneen havupuun ryhmiä. Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse korjata pois vaan osa puista voidaan jättää maahan ympäristön monimuotoisuutta lisäämään.

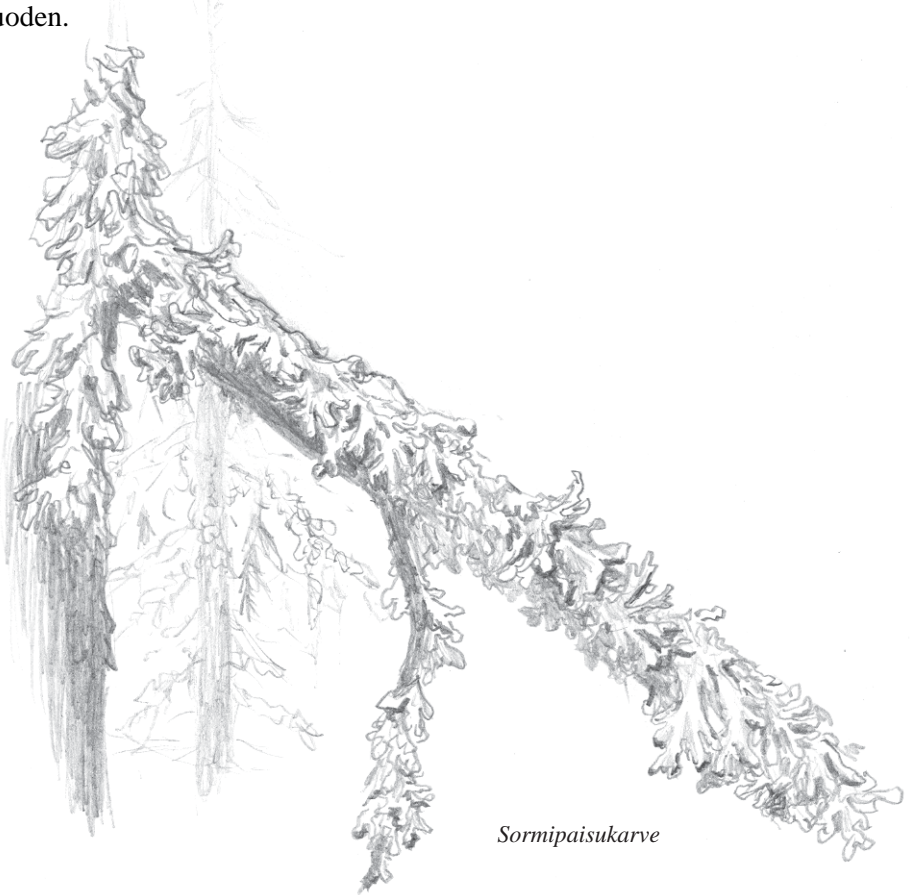

Kirjanpainajat ovat tummia noin puolen senttimetrin mittaisia kaarnakuoriaisia. Suomessa esiintyy kolme kirjanpainajalajia: kirjanpainaja, pikkukirjanpainaja sekä kiiltokirjanpainaja. Kirjanpainaja iskeytyy varttuneiden kuusten paksun kuoren alle. Pikkukirjanpainaja ja kiiltokirjanpainaja elävät ohuen kaarnan alla, yleensä pienempien kuusten latvuksissa. Kirjanpainajat ovat taloudellisesti merkittävin kuusta vioittava tuholais suku, ja varsinainen kirjanpainaja on suvun lajeista vahingollisin.

Rasti 6: Jäkälät saastemittareina

Kuivalla kankaalla valtapuuna on mänty ja vallitsevina valtakasveina puolukka tai kanerva. Kuivan kankaan yleisimmät jäkälälajit ovat **valko-** ja **harmaa poronjäkälä**. Niitä tutumpi on kaikkein kuivimmilla kankailla parhaiten viihtyvä ja siellä hyvinkin laajoina kenttinä kasvava **palleroporonjäkälä**, jota kerätään koristetarkoituksiin. Mainitut jäkälälajit ovat poronhoitoalueella tärkeitä ravinnonlähteitä poroille.

Puiden rungoilla kasvaa harmaa **sormipaisukarve**. Mäntyjen rungoilla esiintyvän jäkälälajiston, sen runsauden sekä vaurioiden perusteella voidaan arvioida ympäröivän alueen ilmanlaatua. Männyn runkojäkälät, erityisesti sormipaisukarve, ovat hyviä ilmentäjiä, koska yleisiä lajeja on vain vähän ja ne on suhteellisen helppo tunnistaa ja ne ovat alttiina ilman/sadevesien epäpuhtauksille ympäri vuoden.

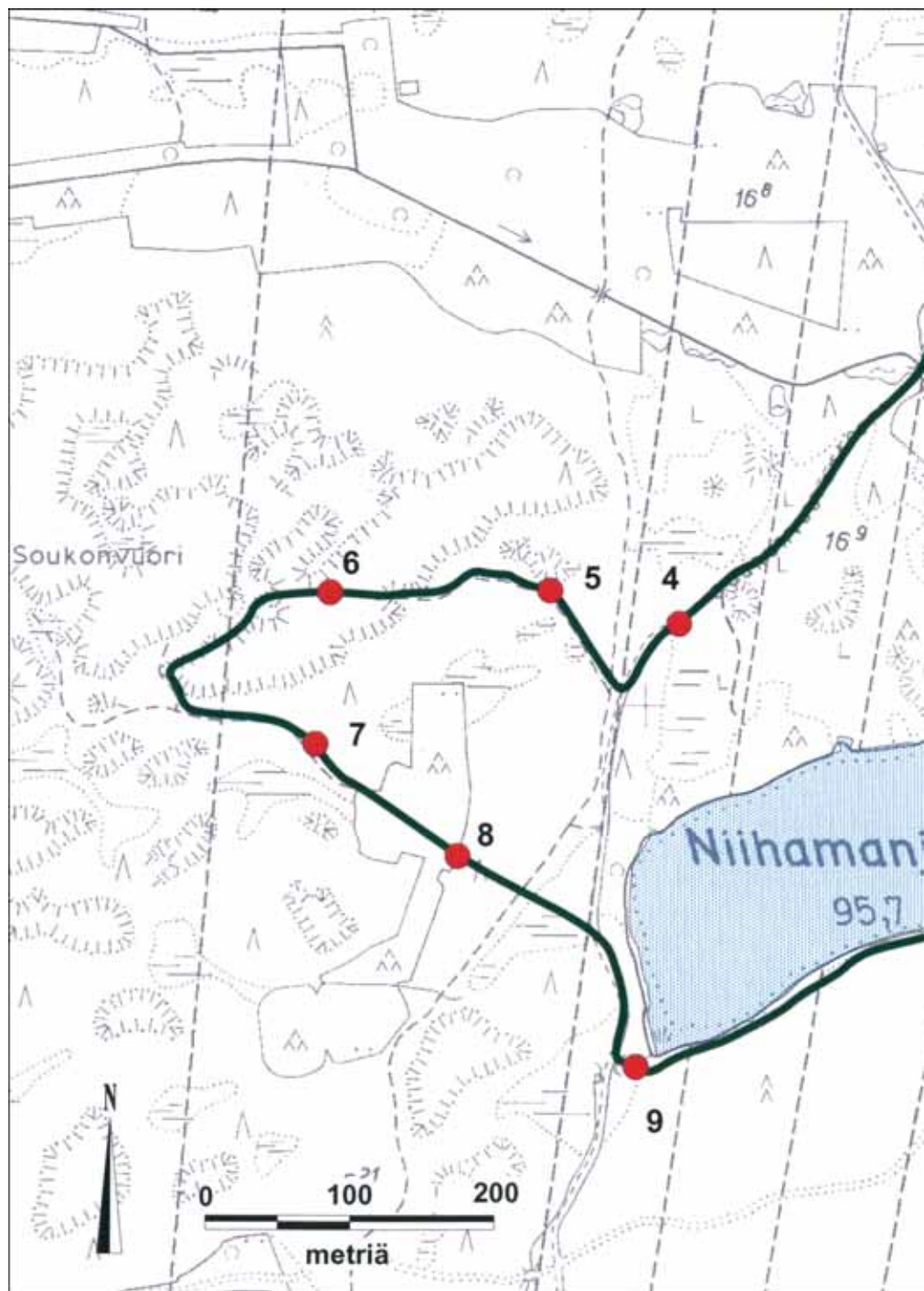
Sormipaisukarve

Rasti 7: Tuore kangas

Tuoreen kangasmetsän kosteus ja niukka valo suosivat useita sammalia. Sammalilla ei ole juuria vaan kosteuden ja ravinteet ne keräävät vartensa ja lehtipintansa kautta. Tästä syystä ne ovatkin alttiina ilmansaasteille ja tehokkaalle maankäytölle. Kun sammal kasvaa ylösastaan, maatuu ja lahoaa sen maanalainen osa. Mm. soitten rahkasammalet kasvattavat jatkuvasti, vaikkakin hitaasti, turvekerrosta. Suomesta tunnetaan lähes 900 sammallajia.

Vanamon (*Linnaea borealis*) ohut varsi suikertaa sammalen pinnalla ja vain kukkahaarat kohoavat muutaman sentin sammalen pintaa ylemmäksi. Kukista lähtee vieno syreeniä muistuttava tuoksu, jota on tietysti hankala havaita kukkien pienen koon vuoksi. Vanamon pikkuruiset, koukkukarvaiset siemenet leviävät myyrien turkkiin ja lintujen höyhenpeitteeseen kiinnityneinä. Vanha kansa on käyttänyt vanamoja rohtona mm. lemmen nostatukseen.

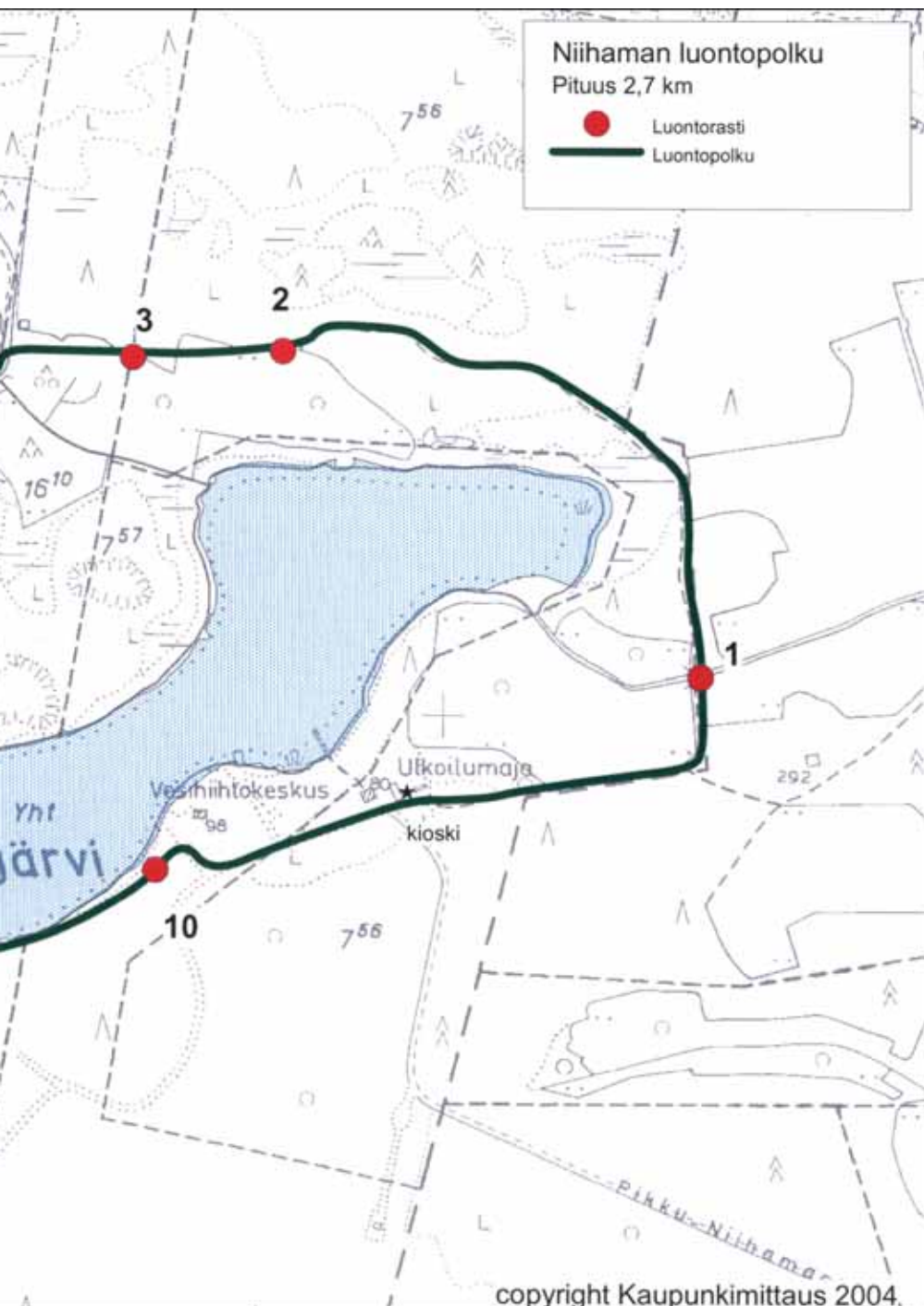

Niihaman luontopolku

Pituus 2,7 km

● Luontorasti

— Luontopolku

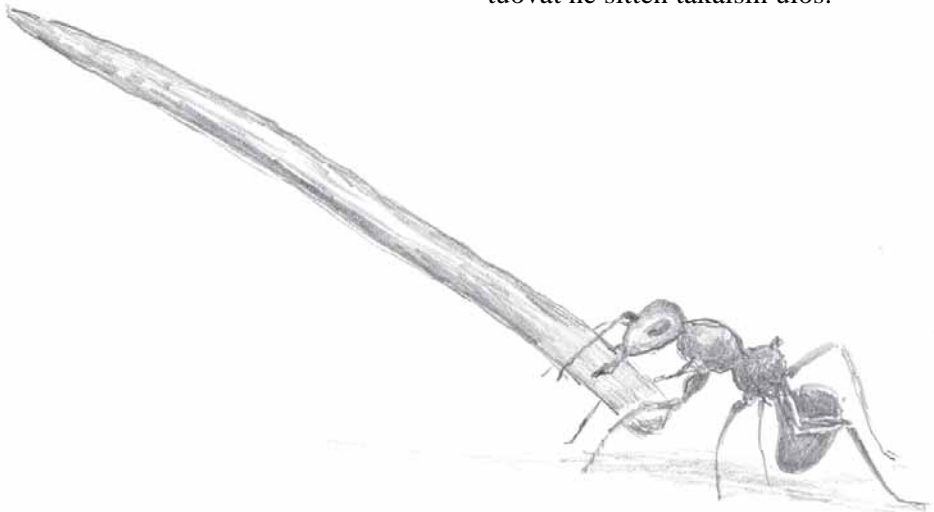

Rastilta löytyy myös **kekomuura-****haisten pesä**. Kekomuurahaiset suosivat erityisesti vanhoja, valoisia kuusikoita. Kekomuurahaiset pystyvät kantamaan kekoonsa rakennusaineeksi itseään huomattavasti painavampia kappaleita, kuten männynneulasia.

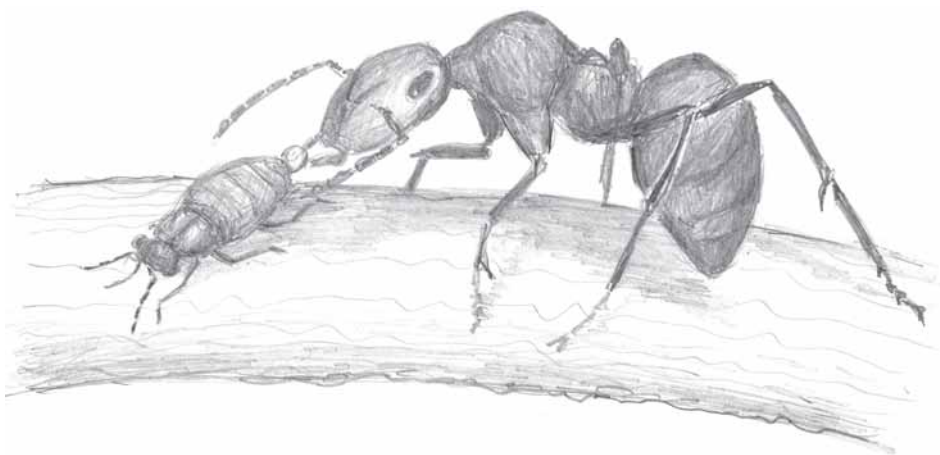
Pesästä lähtee säteittäin kulkuväyliä, jotka parhaimmillaan saattavat olla satoja metrejä pitkiä, varsinkin vanhoissa yhdyskunnissa. Näitä pitkin muurahaiset kuljettavat pesänrakennusaineensa ja ruokansa. Muurahaiset myös usein juoksevat puiden rungoilla edestakaisin. Vaeltaminen rungolla ei ole mitään satunnaista juoksentelua vaan muurahaiset pyrkivät ylöspäin mennessään ns. ”lypsylle” puun latvaosissa olevien kirvojen luokse.

Puissa esiintyvät ja siellä lisääntyvät versokirvat imevät versoista kasvinesteitä ja ulostavat sitten peräpäästään kirkkaan sokeripitoisen ns. mesikastepisaran, jonka muurahainen juo.

Toisinaan mesikastetta kertyy todella paljon, jopa ihmisen käyttöön asti. Onkin epäilty, että vanhan testamentin ”manna” olisi erään eteläisen kilpikirvan ulostetta. Arabit keräävät tätä ainetta edelleen ja käyttävät siitä nimeä ”man”. Muurahaiset saavat kirvat erittämään nestettä koskettelemalla niitä tuntosarvillaan. Muurahaiset eivät yleensä vahingoita kirvoja vaan jopa puolustavat niitä tunkeilijoita vastaan. Huolenpito saattaa mennä jopa niin pitkälle, että talveksi nämä karjatilalliset kuljettavat kirvojen munia pesäänsä varastoon ja kevään tullen tuovat ne sitten takaisin ulos.

Muurahaisen voimannäyte

Muurahainen lypsyllä

Rasti 8: Lehtokorven velhot ja värvinvaihtajat

Velholehti (*Circaea alpina*) piilottelee synkissä korpikuusikoissa usein muun kasvillisuuden seassa. Tästä johtuu sen englanninkielinen nimikin nightshade, yönvarjo. Lönnroth kutsui kasvia noidanyrtiksi. Velholehden sukunimi juontaa naisvelhosta Kirkestä, joka muutti Odysseuksen miehet sioiksi. Itse velholehti -nimi on syntynyt vahingossa, sillä antiikin kreikkalaiset tarkoittivat kirkaia-kasvilla alruunaa, entisaikojen yhtä tunnettua taikakasvia. Kun velholehden viimein onnistuu näkemään niin saattaa pettyä, sillä ulkonäöltään tämä kasvi on vaatimaton ja pieni.

Velholehti

Lehtoimikkä

Keuhkot

Lehtoimikkä (*Pulmonaria obscura*) kukkii varhain keväällä. Tämänkin jälkeen sen löytää helposti, kun tunnistaa lehden muodon ja karvaisuuden. Entisaikojen ihmisten mielestä imikän lehdet muistuttivat keuhkoja. Koska sen ajan ns. signatuuriopin mukaan sairas voitiin parantaa samankäoisellä kasvinosalla – sillä Luoja oli antanut kunkin kasvin käyttötarkoituksesta vihjeen sen ulkonäössä – uskottiin imikällä voitavan hoitaa keuhkosairauksia. Latinankielinen nimi *pulmonaria* viittaa juuri keuhkoihin. Myös imikän kukkien kehittyminen on mielenkiintoista. Juuri avautuneet kukat ovat vaaleanpunaisia. Kun kukka vanhenee sen terälehtien happamuus muuttuu ja kukat alkavat vaihtaa väriään. Ensimmäisistä tulee sinipunaisia ja lopulta sinisiä. Tarkkaa syytä ilmiölle ei tunneta. Ehkäpä eriväriset kukat houkuttelevat helpommin hyönteisiä.

Linnuista voit kuulla muun muassa **peukaloisen** ja **mustarastaan**. Peukaloisen tapaa tavallisimmin kosteapohjaisesta kuusi- ja sekametsästä. Sen tunnusmerkinä on alituisen pystyssä sojottava pyrstöntypykkä. Laji paljastaa itsensä useimmiten voimakkaalla rätinällä. Itse laulu peukaloisella on yllättävän voimakas koostuen sarjoista erilaisia metallinsointuisia ääniä. Mustarastaan laulu on puolestaan kaihoisan huilumainen. Itse lintu pysyy usein kulkijalta piilossa.

Peukaloinen

Mustarastas

Rasti 9: Soistuneen rannan linnunjalat

Niihamajärvi edustaa melkein paremmin suolampea kuin järveä. Vesi on humuspitoista, tummaa, rannat matalia ja osittain soisia. Rannan paju-, koivu- ja leppävyöhykkeessä on pohjana rahkasammalmatto. Se etenee joka vuosi järvelle päin muuttaen rantaa suoksi.

Rastilla kasvaa kasvi, jonka lehdet muistuttavat linnun jalanjälkeä. Nimi onkin osuvasti **kurjenjalka** (*Potentilla palustris*). Sen puolittain kelluvat juurakkolautat kasvattavat koko maassa järven- ja lammenrantoja umpeen. Paikallisessa tervaleppäkorvessa elinvoimaisena kasvava kurjenjalkakasvusto saattaa yhä olla se sama, joka aikoinaan aloitti järven umpeenkasvamisen. Kurjenjalan kasvupaikoille on yhteistä niiden luhtaisuus, eli ne jäävät ajoittain tulvan alle.

Kurjenjalka

Toinen järviä umpeenkasvattava kasvi on **suovehka** (*Calla palustris*). Sen huokoiset juurakot kasvattavat yhtenäisiä kelluvia lauttoja mutaisille rannoille. Vehkan turpean tähkämäistä kukintoa ympäröi valkoinen suojuslehti, jonka ansiosta laaja kasvusto näkyy kauas.

Itse kukat ovat vaatimattoman vihertäviä ja niiden tympeä tuoksu houkuttelee runsain mitoin kärpäsiä ja kovakuoriaisia. Myöhemmin kesällä kehittyvät kirkkaanpunaiset marjat, jotka eivät myrkyllisyytensä takia kelpaa eläimille. Siementen leviämiseen on kuitenkin olemassa toinen konsti. Marjat kelluvat ilmapitoisen solukonsa ja vedenpitävän ulkokuorensa ansiosta. Kun marjojen sisältämä lima on vettyessään turvonnut tarpeeksi, marja halkeaa paljastaen siemenen.

Rastilla kasvaa lisäksi mm. nuokkuvakukkainen **ojakellukka**, keltakukkainen **terttualpi**, **järvikorte** ja **rentukka**.

Suovehka

Rasti 10: Raatteen tiellä

Myös **raate** (*Menyanthes trifoliata*) kuuluu lampien umpeenkasvua edistäviin kasveihin. Kuten suovehkakin, se kelluu ilmaa sisältävän hohkaisen juurakkonsa varassa. Laajojen raatelautojen suojuissa etenevät myös rahkasammalet. Raate kasvaa korpipurojen, vetisten soiden, järvien ja lampien luhtarannoilla. Etelä-Suomessa monia sen kasvupaikkoja on tuhoutunut soiden ojituksen myötä.

Raatteen latinankielinen nimi *trifoliata* viittaa kasvin kolmisormisiin lehtiin. Lehdet muistuttavatkin isoja apilanlehtiä. *Menyanthes* puolestaan on kreikkalaista alkuperää ja tarkoittaa kuukautta ja kukkaa. Carl von Linné nimesi kasvin niin, koska hänen mielestään kasvi kukkii yhden kuukauden aikana, vaikka itse asiassa kukinta kestää pidempään, varsinkin Keski-Euroopassa.

Raatteen kukat ovat valkoisia ja niitä on kahdenlaisia: toisissa heteet eli urospuoliset lisääntymiselimet ovat lyhyitä ja emin eli naaraspuolisen lisääntymiselimen luotti eli pää on pitkä, toisissa päinvastoin. Pitkäheteisten kukkien siitepöly hedelmöittää vain pitkäluottisia kukkia ja lyhytheteisten lyhytluottisia. Tästä syystä itsepölytys on käynyt mahdottomaksi.

Joillain paikoilla laaja raatekasvusto voi koostua yhdestä ainoasta yksilöstä, jolloin siementä ei kehity lainkaan. Esimerkiksi Grönlantiin on kulkeutunut vain lyhytvartaloinen tyyppi, joka ei yksin pysty tekemään siementä. Siellä se säilyy ja levittäytyy vain kasvullisesti lisääntyen.

Raate

Tampereen luontopolut

1. Iidesjärven luontopolku

Iidesjärvi on Tampereen tunnetuin lintujärvi. Sen pinta-ala on noin 65 ha. Järven itäpäähän rakennettiin lintutorni vuonna 1992. Iidesjärven luontopolku alkaa lintutornilta ja on pituudeltaan noin 7 km. Lintujen lisäksi reitiltä löytyy niittyä, luhtaniittyä ja rantapensaikkoo monipuolisine kasvillisuuksineen.

2. Niihaman luontopolku

Kaupin urheilumajalta alkava luontopolku kulkee metsäisessä maastossa Niihamajärven ja Soukonvuoren ympärillä. Polun pituus on reilut 3 kilometriä ja rasteja sen varrella on 10. Polulta löytyy sekä tuoretta että kuivaa kangasmetsää, koivikkoa ja lehtoa. Niihamajärvi on hiljalleen soistuva järvi, jonka rannoilla kasvaa kosteutta vaativia kasveja.

3. Viikinsaaren luontopolku

Luontopolku alkaa saaren itäpäästä ja jatkuu länsipään luonnonsuojelualueelle. Polulta on erinomaiset mahdollisuudet tutustua monipuoliseen lehtokasvillisuuteen ja keväisin runsaaseen lehtolinnustoon. Osittain myös saaren rantaosissa kulkevan polun pituus on 2 kilometriä. Viikinsaareen pääsee Laukontorin satamasta lähtevällä laivalla.

4. Pyynikin luontopolku

Pyynikin harju on merkittävä geologinen muodostuma ja sitä pidetään maailman korkeimpana soraharjuna. Pyynikistä tehtiin luonnonsuojelualue vuonna 1993. Luontopolulla pääsee tutustumaan harju- ja lehtokasvillisuuteen. Polku alkaa Pyynikin näkötornilta ja sen pituus on 4 kilometriä.

5. Tohlopin luontopolku

Tohlopin luontopolkureitti kulkee Tohloppijärven ja Epilänharjun maastossa ja on pituudeltaan noin 5 kilometriä. Polun varrella pääsee tutustumaan harju- ja lehtokasvillisuuteen. Matkan varrelta löytyy myös suo- ja vesikasveja.

6. Vaakkolammin luontopolku

Vaakkolammin luontopolkureitti kiertää lammen ympäri ja on noin 2 kilometriä pitkä. Polkua kulkiessasi tutustut samalla Vaakkolammin historiaan, kasvistoon ja eläimistöön sekä Likokallio-nimiseen kalliomuodostelmaan. Alue on arvioitu lehto- ja kulttuurikasvistoltaan arvokkaaksi.

7. Härmälän luontopolku

Pyhäjärven rannassa kulkevan luontopolun varrella näkee useita puutarhoista karanneita lajeja. Vielä 1900-luvun alussa alue oli huvilarannikko. Härmälän uimarannalta lähtevän polun pituus on 2 kilometriä.

8. Suolijärven luontopolku

Suolijärven luontopolku Hervannassa kulkee nykyisin kokonaisuudessaan järven rantaa pitkin. Polun rasteilla tutuksi tulevat monenlaiset kasvit niin soita kuin lehtoistakin. Paikoin Suolijärven maisemaa värittävät jyrkät kalliöseinämät sekä massiiviset siirtolohkareet.

9. Hervantajärven luontopolku

Hervantajärven luontopolku sijoittuu Ruskontien eteläpuolelle. Reittivaihtoehtoja on useita. Luontopolun alue kuuluu Etelä-Hämeen lehtokeskukseen. Sen varrelta löytyy kallio- ja kangasmetsiä, soita, lehtoja sekä tervaleppäisiä rantavyöhykkeitä. Polku kiertää myös keidassuon keskellä olevan Makkarajärven.

10. Mustavuoren luontopolku

Mustavuoren luontopolkureitistö on vielä uusimaton. Vanha reitti on tehty vuonna 1986 ja sen jälkeen alueelle on noussut monin paikoin asuinalueita. Polku alkaa Teerivuoren kalliolta ja suuntaa Mustavuoren harjulle. Välillä poiketaan alavampaan maastoon Likolammen rannalle. Polun lopussa näet Tapparanmäen mystisen kiviröykkiön ja Suomen suuriman katajan jäänteet.

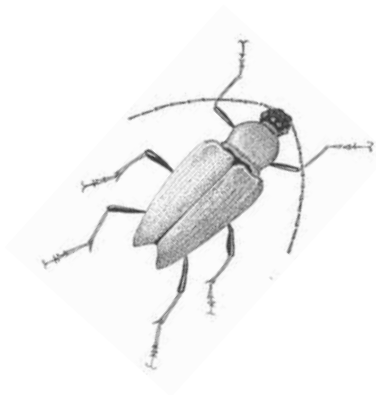
Lähteet

Suomen luonto - kasvit, osat 1 & 2

Seppo Vuokko, Veikko Neuvonen, Henry Väre, Janne Lampolahti,
Terhi Rytteri, Sirkka Hakalisto, Risto Virtanen ja Niilo Karhu.
WSOY-yhtymä Weilin+Göös Oy, 1996.

Vihertieto - Ympäristön luonnonkasvit

Mikko Piirainen, Pirkko Piirainen, Pirjo Hämäläinen-Forslund ja
Hannele Vainio. WSOY -kirjapainoyksikkö, Porvoo 1997.

Tampereen kaupungin ympäristövalvonta 2004
Sanna Junttunen, teksti ja valokuva
Tommi Lievonen, kansi ja kuvitus
Hannu Lakervi, taitto

Kartta:
Kaupunkimittausyksikkö, Tampereen kaupunki
Copyright N:o 2004124

Painopaikka: Kirjapaino Hermes, Tampere

Näin pääset Niihaman luontopolulle

Tiedot bussiyhteyksistä voit varmistaa TKL:n internet-sivujen reittioppaasta <http://www.tampere.fi/tkl/>

Lisäksi automaattinen aikataulu- ja reittineuvonta palvelee ympäri vuorokauden numerossa 0100 0505 (hinta 0,44 €/min. + pvm)

Luontopolun lähtöpaikka on Teiskontien pohjoispuolella. Paikalle vie Teiskontieltä lähtevä Niihamankatu.

Auton voi jättää Niihaman ulkoilumajan parkkipaikalle.

Tampereen kaupungin ympäristövalvonta

